

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Felsefede köşe taşlarından biri Kant'tır. Kant' a karşı ya da Kant'tan yana felsefe yapılabilir ama Kant'sız felsefe yapılamaz.

Modern felsefe ya Kant'a karşıdır ya da Kant'ın felsefesini ilerletmek için yapılmıştır.

Felsefenin uğrak noktaları: Platon, Aristoteles, St. Thomas, Descartes, Hume, Kant ve Hegel

Modern dönemde felsefe Kant'ta dönüm noktasına ulaşmıştır.

Kant metafizik algıyı sarsmış, değiştirmiş ve 150 sene boyunca etkili olmuştur.

1804 (Kant'ın ölümü)'nden Heidegger'e kadar varlık ve metafizik yasaklı gibidir.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Kant'ın 3 sorusu:

Neyi bilebilirim? (Salt Aklın Kritiği)

Ne yapabilirim? (Pratik Akıl)

Neye inanabilirim? (Yargı Gücünün Tenkidi)

Kant'ın Modern Felsefeye Etkisi

Kant 150 sene metafiziğin yasaklanmasına sebep olmuştur.

Kendinden sonraki felsefeyi numen alem ve fenomen alem olarak böldüğü için, fenomen alemden kalkan felsefeler doğmuştur.
(materyalizm, pozitivizm, idealizm, fenomenoloji, varoluşçuluk)

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Bu üçlü ayırım felsefeyi karmaşık bir hale getirdi.

Bu zorunlu bir sonuçtu.

Descartes 'tan beri süren ruh beden dualizmi, Kant'la fenomen ve numen alemler ve yargı gücü ile noktalanmıştır.

Batılı insanlar bu yüzden parçalanmış kişiliklere sahiptir. Kalbi ve akli bir bütün oluşturamaz.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Bilgi felsefesinde etkili olmuştur. Dil gündeme gelmiştir.

Kant'a kadar felsefe nesnenin kendini bana tab' ettirmesi olarak anlaşılırken, Kant'tan sonra bilinç kendini nesneye tab' ettiriyor.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Kant'tan sonra felsefe paramparça olduğu için büyük sistemler kurulamamıştır.

20. yy'da sistem düşüncesi iyice gözden düşmüştür.

Kant'tan sonra sistem kurmak mümkün değildir ancak Alman İdealizmi istisna olmuştur.

Alman İdealizmi

Kant'ın felsefede bıraktığı boşlukları tamamlayıp, onları aşmak için ortaya çıkmıştır. Ana kaynakları Kant felsefesidir.

Onlara göre Kant felsefede bir tan yeri kızıllıdır, kendileri ise öğle güneşinin parlak ışığını yakalayanlardır.

Kant'ın felsefesinin fazla parçalanmış olduğunu ve sistemleşmeye ihtiyaç duyduğunu düşündüler.

Kant *Salt Aklın Kritiği* ile “mutlak” ı felsefeden çıkarmıştı.

Alman İdealistleri hem “mutlak”ı felsefeye alarak hem de diyalektik yöntemi benimseyerek kendi sistemlerini kurdular.

Alman İdealizminin ilk filozofu Fichte'tir.

Fichte, Schelling, Hegel, Schleiermacher

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Alman İdealizmi kendi içinde bir bütündür. Bir filozofun yarım bıraktığını diğeri bitirmiştir.

Bir nevi, materyalist bir çölde kendilerine idealist bir vaha kurmuşlardır.

İyimser bir felsefe ortaya koyarlar.

Kant'la karşı karşıya geldikleri nokta Kant'ın kritiğidir. Sistemcilik, kritisizmi hoş karşılamaz.

Reinhold; Kritik felsefenin sistem düşüncesini bir bütün olarak geliştiren ilk kişi

Fichte

Kendine özgü yöntemi, geliştirdiği terminoloji ve siyaset felsefesi ile Kant'tan ayrılır. Kant'ın doğadaki ahlaksal düzen fikri ile Spinoza'nın evren birliği düşüncesini alır ve bu iki düşünceyi dünyanın etkinleştirici iradesi olan ahlaksal iradede birleştirir.

Kant felsefesinin ağırlık merkezini pratik felsefede arayıp bulan ilk kişidir.

İnsanın asıl özünün ahlaki olduğunu savunmuştur.

İnsanın ahlaki varlık olması ona "mutlak"ın yolunu açıyor.

Onun felsefesi özgürlük fanatizmidir. Felsefesinin taşıyıcı düşüncesi "özgür etkin, mutlak ben" kavramıdır.

Mutlak ben eylemdir.

Aklın pratik nitelikte olduğunu, aklın etkin bir ben olarak, ben olmaya üstünlük kurduğunu söyler.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Felsefeye iki yolla girebiliriz;

Objeden hareketle; ancak bu durumda sujenin var oluşunu açıklayamayız. Determinizme varacağından özgürlüğü ortadan kaldırır.

Ya da sujeden başlayarak felsefeye yapılır. Bunu da insanın çıkış noktası olan felsefe sağlayabilir.

Fichte'e göre felsefe bilinçten başlar.

Fichte'in ben'i, bilinci tümel olan bir bilinçtir.

Ona göre bilincin ana özelliği; eylem, etkinliktir.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Doğa bilgisi, kendimizi bilmenin bir parçasıdır.

Fichte felsefesinde doğa ben olmayandır.

İnsan için bilmek değil, eylemek esastır.

Ahlak yasası, özgürlüğün görünmesidir. Ahlak yasasının içeriğini sağlayan özgürlüktür. Özgürlük gerçekleştirilecek bir ödevdir.

Gerçek ahlaki davranış özgürlüğü özgürlük olarak istemektir.

Vicdan, kişinin özgürlük yasasını taşıdığıının en inandırıcı delilidir.

Fichte felsefesinde özgürlük Mutlak'a bağlanmaktadır.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Fichte der ki; “ben, ben olmayan ve sentez dediğimiz aslında Mutlak’a yürümekten başka bir şey değildir. Olup biten her şey tarihte olan şeydir ve tarih akan, ilerleyen şeydir.

Tarih felsefesinde beş tane çağ var;

İlkçağ: bilincin uyanmadığı masumiyet çağı

Günah çağı

Günahkarlık çağı

Hatadan dönme çağı

İtaat etme çağıdır.

Fichte’ e göre içinde bulunduğu çağ günahkarlık çağı, Alman düşüncesiyle dördüncü çağa geçecektir.

Schelling

Tin ile doğa özdeřtir. Tin doęayı üretmez, doğa tini üretir.

Fichte düşüncesinde tin; doğayı da içine alan bir süreci kapsarken, Schelling'e göre doğa esastır, doğa yaratandır ancak bu başta kör, bilinçsiz bir olaydır.

Yaratılana estetik gözle bakınca güzellikler görülür.

Tin, estetik öznenin estetik bir bakışla aleme bakmasıdır.

Fichte öznel bir felsefe ortaya koymak isterken, Schelling nesnel bir felsefe ortaya koymaya çalışır.

Nesnel felsefenin yolu da estetik bilinçtir.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Schelling'e göre doğa tını kendiliğinden ortaya çıkaramaz, bunu yapacak yalnızca insandır. Çünkü Tanrı'nın kendini gerçekleştirmesi için muhakkak ben olmayana müracaat etmesi lazım.

İnsanın yegane görevi Tanrı'ya ayna tutmaktır.

Tarih Tanrı'nın kendini gerçekleştirdiği bir yürüyüşten başka bir şey değildir.

Hegel

Felsefe tarihinin en büyük sistemcisidir.

Hegel birleştiricidir. Felsefeyi bir bütün haline getirmeye çalışmıştır.

Çünkü bütünü görmeden parçanın anlaşılamayacağını düşünüyor.

Modern felsefe parçalıdır, fakat idealistler birleştiricidir.(Platon, Spinoza, Hegel)

Hegel, Fichte ve Schelling'in yarıda bıraktığı felsefeyi tamamlar.

Fichte öznel idealist, Schelling nesnel idealisttir.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Hegel'e göre; Tanrı rasyoneldir.

Gerçek alemin içindedir.

Var olan her şeydedir.

Tanrı anlaşılabilir.

Tanrı bir bütünün içindedir.

Sisteminde tutarlılık vardır.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Düşünme ve varlığın incelenmesi Hegel felsefesinin tümünü kapsar.

Varlık: her şey: tez

Antitezi: hiçlik

Bu diyalektik kendiliğinden vardır ve olmak zorundadır.

Varlık karşıtı ile var olur.

Efendiliğin sahih olması için köle lazımdır.

Alem zıtlıklardan müteşekkildir fakat alemde tenakuz yoktur.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Hem düşüncenin hem varlığın diyalektiği vardır.

17. yy rasyonalizm çağıdır

18. yy empirizm çağı

19. yy rasyonalizm çağı

20. yy empirizm çağı

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

Hegel düşüncesi üç başlıkta incelenir.

1. Mantık : kendisini anlatır.(ben'i)
2. Doğa : kendisi için'i anlatır, amacını
3. Tin : kendinden yola çıkarak olup bitenin ne olduğunu inceler.

XII. Kant Sonrası Felsefe (Hegel ve Romantikler)

İnsanın hamuru hiçliktir. Yokluktur.

İnsan hiç olduğunu kabul ettiğinde var olur.

Hegel'e göre aklın kendi iradesi yoktur, varlığa bağlıdır.

Akıl varlığın içindedir, varlık içinde hareket eder.

Zaman içinde farklı yaşlarda aklın değiştiğini görmek mümkündür.

Devlet

Diyalektik yürüyüşü devlette ortaya çıkar.

O dönemde Alman-Rus savaşı devam eder, filozof da buhrandan etkilenmiştir.

İdeal devlet Tanrı'nın tezahür ettiği devlettir. Çünkü devlet Tanrı'nın tecessüm ettiği yerdir.

Hegel düşüncesinde devlet memurluğu Tanrı'nın tezahürü olan en üst makamdır.

Devlet adil, ahlaklı olmalı, görevinin hakkını vermeli, halkı korumalı;
halk da devlete itaat etmeli

Kaynakça

Prof. Dr. Celal Türer ders notları.

Macit Gökberk, *Felsefe Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011.

G. Skirbekk- N. Gilje, *Felsefe Tarihi*, çev: Emrullah Akbaş- Şule Mutlu, Üniversite Kitabevi yay., İstanbul, 2004.

Önerilen Kaynaklar

W. Wisdel, *Felsefenin Arka Merdiveni*, İz yay.,1993.

Ahmet Cevizci, *Felsefe Tarihi*, Say yay., 2010.

A. Weber, *Felsefe Tarihi*, Sosyal yay., 2000.